

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

שופטים - תשס"ד - מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

מלמדת התורה את האדם את השיטה שבה עליו לנקוט כדי להבטיח שישפוט את דרכיו ואת מעשיו באופן יעיל, וכך יוכל לשוב מדרכיו הרעים, והיא שבשעה שהוא מפשפש במעשיו במטרה לשוב בתשובה שלמה, לא יהיה משוחד עם עצמו לחשוב שכל מעשיו מתוקנים, ולא יטה את המשפט לטובת עצמו, אלא יהיה שופט הרודף צדק והמחויב שלא להכיר פנים, ואם יעשה כן אז מובטח לו שיירש את הארץ, ויזכה לטובה וברכה מאתו יתברך שמו ויתעלה, וזה נקרא מארי דחושבנאי (ועיין בכה"ח סי' תר"ג ס"ק י"א).

השיעור לעילוי נשמת :

מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : שופטים

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשס"ד.

חודש אלול

ויצדקה תהיה לנו כי

חודשי השנה מסומנים ומרומזים על ידי צירופים שונים הידועים לידועי ח"ן, וחודש אלול מרומז במילים "ויצדקה תהיה לנו כי" (דברים ו, כה. סופי התיבות מצטרפים לשם קדוש). הפשט בדברים אלו הוא, אנו מבקשים מהקב"ה ומתחננים לפניו שבראש חודש זה הפותח את ימי הרחמים והסליחות, שבהם כל אדם מישראל מפשפש וממשמש במעשיו שעשה כל השנה, יעשה עמנו צדקה ויצדיק את דינו. האר"י הקדוש תיקן כוונות מיוחדות הראויות לכוונם לפני תפלת מוסף של ראש חודש, וראוי לכל אחד לכוון לפני תפלת מוסף של ראש חודש זה את הפסוק הנ"ל ואת ביאורו הפשוט.

שלטון האדם על "שערינו"

חודש אלול מסוגל מאוד לתשובה, ובו הקב"ה מתקרב לעם ישראל ומסייע ופותח דלתי תשובה לכל מתדפק לשוב אליו. וחובה יש לאדם בחודש זה לקדש את כל מעשיו מדה כנגד מידה, שאם חטא במראות עיניים ישמור את עיניו, ואם חטא בשמיעת האוזן ישמר משמיעת דברים אסורים, כגון לשון הרע או דברים המנוגדים להלכה ולתורת ישראל, וכן על זה הדרך. בדרך כלל, בשבת הראשונה של חודש אלול קוראים בפרשת שופטים, ולא בכדי הדבר, כי דרכי התשובה רמוזים בפרשה זו, וכדלקמן. נאמר בפרשה 'שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ כָּל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְכוּ' צִדְקָה צִדְקָה תִּרְדֹּף לְמַעַן תִּתְּנֶה וְיִרְשָׁתָּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ (דברים טז, יח). מבארים בעלי המוסר, שהתורה רומזת על השערים השונים שיש בגופו של האדם, ובידו לפותחם ולנועלם לפי הצורך והשעה. אחד השערים הוא העיניים של האדם, ויש להם דלתות שהם העפעפיים, וביד האדם לפותחם כדי לראות בהם דברים שמקדשים ומטהרים את מחשבתו, כגון כתבים של תורה ותפלה וכדומה, ובידו לנועלם כדי למנוע מהעיניים לראות דברים המטמאים את נפשו של האדם. שער נוסף הם האוזניים שבפתחם יש את התנוך שהם הדלתות, ועל האדם לפתוח אותם לשמיעת דברי תורה וקדושה, ולסותמם שלא ישמע דברים אסורים. שער נוסף הוא הפה, ולו חומות שהם השפתיים והשיניים שנפתחים ונסגרים, ועל האדם לפותחם לדברי תורה ודברים שאין בהם שום חשש איסור, ולסוגרם מלהוציא דברים שאינם על פי ההלכה.

שופט צדק על עצמו

ועוד נאמר בפרשה 'לֹא תִטֶּה מִשְׁפָּט לֹא תִפְרֹד פָּנִים וְלֹא תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲרֹר עֵינֶיךָ מִכַּמִּים וְיִסְלַף דְּבָרֶיךָ צִדִּיקִם. צִדְקָה צִדְקָה תִרְדֹּף לְמַעַן תִּתְּנֶה וְיִרְשָׁתָּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ' (שם, יט-כ). בפסוקים אלו

"על מנת שאהיה בן העולם הבא" - כיצד?

קיימת תפיסה אצל כמה אנשים החושבים שלא תתקבל תשובתם ולא יהיו בני העולם הבא אלא אם יגיעו מעשיהם להיות כמו של גדולי ישראל, אבל אם הם בעלי בתים פשוטים ומעשיהם קטנים ופשוטים לא יזכו לחיי העולם הבא, אך לא כן הדבר. הגמרא (פסחים ח). מביאה ברייתא המלמדת עד כמה מעשי האדם ולו הקטנים ביותר יכולים להביאו לחיי העולם הבא, וז"ל: "האומר סלע זה לצדקה בשביל שיחיה בני או שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק גמור". הגאון מוילנא תמה על כך ואמר וכי אדם יכול להגיע למדרגה של בן העולם הבא בעבור כמה פרוטות - ומשום כך לדעתו הנוסח המקורי בש"ס היה כתוב בראשי תבות "הרי זה צ"ג", והמדפיס טעה והבין שהכוונה לצדיק גמור, ולדעתו הכוונה לצדקה גמורה. ומיהו, התוספות קיימו את גירסת הגמרא שלפנינו ולדעתם אכן אדם יכול לזכות לחיי העולם הבא בעבור מספר פרוטות שנותן לצדקה, אבל בתנאי שיתן זאת בלי תנאים, וז"ל התוס' (שם ע"ב ד"ה "שיזכה"): "והדתנן (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, (קשה לתוספות איך אדם יכול להתנות את המצוה שהוא עושה בתמורה לכך שיהיה בן העוה"ב, והרי הוזהרנו במסכת אבות שצריך לעשות מצוות שלא על מנת לקבל פרס - ומתרצים) היינו בכהאי גוונא שאם לא תבוא לו אותה הטובה שהוא מצפה תוהה ומתחרט על הצדקה שעשה אבל מי שאינו תוהה ומתחרט ה"ז צדיק גמור וכן משמע בריש מסכת ר"ה ד. ובפ"ק דב"ב, עכ"ל. כלומר, המשנה באבות עוסקת באדם הלהוט אחרי הפרס, ואם לא יקבל פרס לא יקיים את המצוה, אז הוא חייב לשבור את מדתו ולקבל על עצמו לקיים את המצוות משום שכך ציוה ה', גם ללא שום תמורה. ואילו הגמרא מדברת באדם הנותן צדקה ואינו קושר זאת בתמורה לעולם הבא דוקא, אלא שכך מבקש, אבל באמת גם ללא תמורה הוא לא יתחרט ולא יתהה על הצדקה, או אז הוא נקרא בן העולם הבא. הרי לנו שגם צדקה קלה מסוגלת להעלות את האדם לדרגה עצומה ונוראה של "בן העולם הבא".

הרב חיד"א מבאר את דברי הגמרא כך, הנותן צדקה ואומר על מנת שאהיה בן העולם הבא, אין הכוונה לצדקה רגילה שאדם נותן בכל יום, אלא הכוונה לאדם שמתגבר על עצמו ונותן יותר ממה שהוא רגיל לתת, באופן זה הוא יכול לומר על מנת שאהיה בן העולם הבא. וזה מובטח לו בדרך של מידה כנגד מידה, שכיון שהוא עושה מעבר למה שהוא רגיל וחייב, כך יקבל מעבר למה שמגיע לו (ועיין מסכת ברכות דף כ' ע"ב מה שדרשו חז"ל על 'ישא ה' פניו אליך').

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

שופטים - תשס"ד - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

מאחיו. ומבאר הרב חיד"א (שם) שהקב"ה שונא את הגאים, כי אם יתגאה אז יסור מן המצוה, וכאילו כתוב בפסוק לבלתי רום לבבו מאחיו בכדי שלא יסור מן המצוה, (ועל פי זה הוא מיישב קושי על דברי הספרי עיי"ש). ולפי זה ניתן לבאר שאין כוונת התורה על המלך בלבד, אלא יש כאן אזהרה על כל אדם מישראל שלא יביא עצמו לידי גאווה כלל, כי על ידי הגאווה אדם עומד בסכנה לסור מן המצוה, ואת זה שנה ה' אלקיך, ובפרט שכתוב "ה' מלך גאות לבש" והגאווה שייכת להקב"ה בלבד, ועל כן ידאג כל אדם לשבור מדה זו, ובפרט בימים אלה המסוגלים להצליח בתשובה שלמה.

תשובה מיראה ומאבה

לאחר שעמד אברהם אבינו בניסיון העקדה אומר לו הקב"ה 'עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה' (בראשית כב, יב). וקשה, וכי עד עתה לא היה ירא אלקים? וכי העמידה בניסיון כבשן האש לא נבעה מיראת אלקים טהורה שפעמה בקרבו של אברהם אבינו? (ועיין במפרשי התורה שם. ומלבד זה מקשים המפרשים כיצד נכנס אברהם אבינו לכבשן האש, והרי זה פיקוח נפש גמור, והיה יכול לברוח מנמרוד ולפרסם את שמו של הקב"ה בעולם? והסבירו, מאחר ואברהם אע"ה קיים את כל התורה כולה, א"כ קיים גם את מצוות קידוש השם שנאמר ונקדשת בתוך עמי ישראל) אלא הביאור בזה הוא שיש שני סוגים של תשובה, תשובה מיראה ותשובה מאהבה. אברהם אבינו למד את כל התורה כולה, וכמו שאומרים חז"ל ששתי כליותיו למדוהו את כל התורה הקדושה. וכל הניסיונות שנתנסה בהם היו בהיות אברהם אבינו במדרגה הגבוהה ביותר, והיה כולו בדרגה של "מאהבה", והוא לא היה צריך להלחם ביצר הרע כדי לקפוץ לכבשן האש, כי דבק בבורא עולם ובטח בו שיצילו מכל רע, ואפילו אם לא יצילו הוא מוכן לקדש שמו ברבים. אבל בניסיון העקדה, היצר הרע בא אליו בתחבולות ותחפושות' שנות כמובא בדברי המדרשים, והיה נחוש בדעתו להכשיל את אברהם אבינו שלא יעמוד בניסיון העקדה ויהי מה - כאן אברהם אבינו היה צריך לשנות את שיטתו ולעבוד את הקב"ה מיראה, וזהו שנאמר "עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה". והסביר בעל העקידה שיש יראה ויש אהבה ויש יראת הרוממות שזו מעלה גדולה מכולם. גם כאן כתב החיד"א שהכפילות בפסוק 'צדק צדק' מלמדת על התשובה שצריכה להיות מיראה ומאהבה, כמו שכתוב בפסוק "נוראות בצדק תעננו" (תהלים סה, ו) שהתשובה תעשה גם מיראה.

שום תשים עליך מלך – מלכות שמים

במצות המלכת מלך אומרת התורה "שום תשים עליך מלך וכו' מקרב ארץ תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא ארץ הוא" (דברים יז, טו). אפשר לבאר שהתורה מלמדת כיצד האדם צריך לקבל עליו עול מלכות שמים. ויובן על פי דברי חז"ל שאומרים שרב שמחל על כבודו, כבודו מחול, אבל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (עיין סנהדרין דף י"ט ע"ב). הנה בשעה שאדם מתעורר לקבל עליו עול מלכות שמים, צריך שידע שהמלכות והשלטון אינו אלא מלכותו של מלך מלכי המלכים הקב"ה יתברך שמו ויתעלה, ואין שום אפשרות לתת ליצר הרע "למלוך" עליו או להשתלט עליו, וצריך האדם לשלוט על תאוותיו, ולכבוש את רצונותיו הרעים, וזהו שכתוב "לא תוכל לתת עליך איש

נתינת צדקה - ציווי ה' ולא רחמנות

ועוד כותב הרב חיד"א ע"ה, שהכוונה בנתינת הצדקה צריכה להיות כמו שמקיימים את כל שאר המצוות, ולא מחמת שהנותן מרחם על המקבל, כגון שהוא עני ביותר ומסכן, ואין לו מה לאכול וללבוש, ובראותו אותו נשבר לבו בתוכו והוא נותן לו צדקה, אלא יקיים מצוה זו כי כך ציוה ה', וזה האופן הנכון והראוי לעשות. ובאמת, אם יתבונן האדם בדבר, ימצא שמי שנותן צדקה מתוך רחמנות גדולה, הוא בעצם נותן צדקה לעצמו כדי לרפא את שברון לבו ולכבוש את רחמיו המטרידים את מנוחתו ואת שלווה נפשו - ועל כן חובה לתת את הצדקה אך ורק בעבור שכך ציוה הקב"ה יתברך שמו ויתעלה. החיד"א דרש זאת מהפסוק 'ולא ירע לבבך בתתך לו' (דברים טו, י), שהכוונה לכך שאדם לא יתן צדקה מתוך שרע לבבו בתוכו בראותו את המצב הקשה בו שרוי אותו עני, וכנ"ל.

רדיפה אחרי זיכוי הרבים

על הפסוק 'צדק צדק תרדוף' שבפרשתנו כותב הרב חיד"א, שחייב אדם לרדוף כדי להציל אחרים מן החטא ולזכותם לשוב בתשובה שלמה, וז"ל (פני דוד עמ' קסו - דפוס ירושלים) "אפשר לפרש במה שהגדילו בזוהר שכר מזכי לחייביא דבעי למרדף בר נש למזכי לחייביא כמאן דרדיף בתר חיייו וכו', ואמרו חז"ל זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן, וז"ש צדק צדק כלומר לא סגי בצדקך לנפשך אלא צדק תרדוף להצדיק לחייבא, וזהו הכפל צדק צדק תרדוף, דייקא דבעי למרדף על דא למען תחיה חיים נצחיים, כי כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, וירשת את הארץ היא ארץ חיים אשר ה' אלקיך נותן לך בהוה כי כל שאתה מרבה זכויות אתה בונה בתים ועליות מרווחים בגן עדן כי אין הקב"ה מקפח שכר שיחה קלה והוא נותן תדיר חלק ירושתך בארץ חיים".

במקום שבעלי תשובה עומדים

הגמרא ביומא (פו ע"ב) האומרת: "אמר ריש לקיש, גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' א-לקיך כי כשלת בעונך. איני, והאמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכויות, שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם יחיה, לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה".

על פי גמרא זו מבאר הרב חיד"א את הפסוק 'צדק צדק תרדוף', וז"ל: "והמפרשים נתנו טעם למשול" במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, כי הנה הצדיקים אינם יכולים לקיים כי אם רמ"ח מצות עשה, אבל בעלי תשובה, נוסף עליהם כי כל הלאוין וחייבי כריתות ומיתות אשר עשו נהפכו להם לזכויות כאלו קיימו מצות עשה, והני זכויות הבאים אליהם מכח עבירות להם לבדם ניתנו, אך לא לצדיקים, ונמצא היות זכויותיהם יתרות הרבה מהצדיקים וכו' וזהו צדק צדק וכו' וירשת את הארץ הידועה ארץ החיים אשר ה"א נותן ל"ך דייקא ולא לצדיק, כי אתה יתר עליו שהעבירות נעשו זכויות" עכ"ל.

גאווה - ביטול קיום מצוות

אחד הציוויים החלים על המלך הוא החובה שלא להתגאות על נתיניו, וזה מה שאנו קוראים בפרשת השבוע (דברים יז, יז) 'בלתי רום לבבו

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

שופטים - תשס"ד - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

דר"ח או לב' דר"ח (ועיין כה"ח תקפ"א ס"ק טו"ב, ומש"ב ס"ק ג', ועיין רא"ש פ"ד מסכת ר"ה בקטע האחרון). ואני רגיל לומר להם שיתחילו לתקוע בשופר כבר מא' דר"ח אלול, ויִתְּנוּ ויאמרו שאם ההלכה שתוקעים מא' דר"ח הרי תקעו - ואם ההלכה שמתחילים לתקוע מב' דר"ח, אז אותם תקיעות הם להתלמד כיצד לתקוע החל ממחרת.

"בזאת אני בוטח" - לימוד תורה

"לדוד ה' אורי וישעי" - דורשים חז"ל אורי - זה ראש השנה, וישעי - זה יום הכיפורים, ולכן נוהגים לומר פרק זה בימים אלו. ועוד נאמר במזמור זה "אם תחנה עליי מחנה לא יירא לבי, אם תקום עליי מלחמה בזאת אני בוטח". ויש להבין מהו "בזאת"? ואפשר לבאר על פי מה שהתורה אומרת על אהרן הכהן שנכנס ביום הכיפורים לקדש הקדשים "בזאת יבא אהרן אל הקודש". ואומרים חז"ל שהיו מפרשים את הכהן הגדול שבעה ימים לפני יום הכיפורים ללשכת פלהדרין ושם לא היה ישן שינה גמורה כדי להרגיל אותו לתפקידו הנורא בעיצומו של יום הכיפורים, ומלמדים אותו את כל הלכות היום הקדוש, ומתרגלים איתו את כל עבודת יוה"כ. והנה ביום הכיפורים כשהיה בא להכנס לקודש הקדשים היו השערים ננעלים, והיה מתפלל ואומר רבש"ע אני כהן גדול - ולא היו משגיחים בו. רבש"ע, כבר שבוע אני מתכונן, ופרשתי מכל העולם כולו, לא ישנתי שינה גמורה וכו', והכל כדי להגיע ליום הקדוש הזה - ולא היה נענה. ואז היה אומר רבש"ע למדתי תורה, ואז היו השערים נפתחים, וזהו שכתוב "בזאת יבא אהרן" - בזכות התורה שעליה נאמר "וזאת התורה אשר שם משה". וזהו שאומרים "בזאת" אני בוטח (וכן זאת נחמתי בעניי), כי מי שלומד תורה נכון לבו בטוח בה' שיציל אותו מכל רע ויוציא את דינו לחיים טובים ולשלום.

ותשובה ותפלה וצדקה

כשאדם בא לשוב בתשובה הוא צריך להכין את עצמו בשלושה דברים, ואלו הם: צום (חרטה ופרישה מעברות), קול (סליחות תפלות ותחנונים), ממון (צדקה וחסד), וזהו שאמר רבי אמנון ממגנצא "ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה". והנה כל אחד מהם בגימטריא מנין 136, וביחד עולה למספר 408, כמניין זא"ת. וזה ביאור הפסוק "איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זא"ת" - שכדי להגיע לזכות בדין ביום הכיפורים צריך להשלים את שלושת העניינים הנ"ל, וכמו שהכהן נענה בזכות ה"בזאת" וכן"ל, וכן "בזאת אני בוטח". ואם אדם מקיים רק שנים מתוך שלשת הדברים, לא הגיע להשלים את מנין ה"זא"ת", והוא בער וכסיל שלא השכיל להבין את דרכי ותנאי התשובה.

ובכחה ירח ימים - זה חודש אלול

בימים אלו צריכים להרבות במצוות ומעשים טובים, ובפרט בלימוד תורה שמסוגל לזכות בדין. והנה יש בני תורה הנוהגים בימים אלו למעט מסדר לימודם בש"ס ופוסקים, טור ושו"ע, ומרבים בסליחות ותחנונים שהזמן גרמא (עיין לברכ"י סי' תקפ"א ס"ק ו'). ובזהר הקדוש דרש על הפסוק 'ובכחה את אביה ואת אמה ירח ימים', שהכוונה לשלשים יום של חודש אלול שבהם צריך להרבות בככיות ובתחינות ולעשות השבון נפש על כל מעשיו. וצריכים לזכור שחודש אלול הוא מנעול ומפתח, ובו "סוגרים"

נכרי" - זה היצר הרע, אלא שום תשים עליך מלך, ואין מלך אלא מלך מלכי המלכים הקב"ה (עיין לרש"י בראשית פרק ד' פסוק ז' על הפסוק "ואתה תמשול בו" שכתב: "אם תרצה תתגבר עליו". ורש"י בגמ' קידושין ל' ע"ב בד"ה 'ואם אתה רוצה' שכתב: "עסוק בתורה ואתה מושל בו").

תשובה - ארץ ישראל היום ואחרי ביאת המשיח

מעלת התשובה רמה ונשגבה ומסוגלת לכל ענייני האדם הרוחניים והגשמיים, והתועלת שבה אינה רק לאדם הפרטי, אלא גם לכלל ישראל, ומסוגלת להביא את עם ישראל לשבת על ארצם. וזהו שהתורה כותבת 'צדק צדק תרדוף וכו' וירשת את הארץ'. והתורה כותבת שהארץ היא ירושה מאבותינו. ואומרים חז"ל שעד ביאת משיח צדקנו ארץ של שבעת העממים שייכת לעם ישראל, אבל אחרי שיבוא משיח צדקנו, כל ארץ ישראל תהיה שלנו כולל של עשרה עממים, ועתידה ירושלים להתרחב ולהגיע עד דמשק ועד בכלל, וצריכים אנשי דמשק להתכונן לכך שיצטרכו להתחבאות במחילות בחורים ובסדקים מהפחד של החשבון שנעשה אתם.

איחוד כל הכוחות בעולם לדרך ה'

ועוד כתוב בפרשה בעניין מינוי המלך "וילבַּתִּי סוּר מִן הַמִּצְוָה יְמִין וְשְׂמֹאל" (שם, כ). ויש לבאר שהכוונה היא למטרה וליעד אותם צריך האדם לקבוע לעצמו בקיום המצוות, והוא, שנוכל לאחד את כל הכחות שבעולם, את כל העמים, את כל המדינות שיציעו בדרך של הקב"ה ושיקיימו את התפקיד שנועד להם. ועל זה כתוב 'ימין ושמאל תפרוצי ואת ה' תעריצי' - לקחת את העוז שבשמאל, ואת המתוק והמעלה שבימין ולהכרם יחדיו באחדות ובשלמות אחת.

ניצחון במלחמה - שמע ישראל

כשעם ישראל עומד לפני מלחמה צריכים כולם להתחזק בבטחון מלא בבורא עולם שיציל אותם וישעם מהאויב. והתורה מצוה על הכהן שיחזק את לבב אחיו בשעה שיוצאים להלחם למלחמת מצוה ואומר להם: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֲתֶם קְרִבִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אֲיִבֵיכֶם אֵל יְרֹף לְבַבְכֶם אֶל תִּירָאוּ וְאֵל תַּחְפְּזוּ וְאֵל תַּעֲרְצוּ מִפְּנֵיהֶם. כִּי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם הַהֵלֶךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם עִם אֲיִבֵיכֶם הַיּוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם" (שם, כ' ג). ואומרים חז"ל שהביטוי החזק ביותר בבטחון של עם ישראל בבורא עולם הוא בנושאם את עיניהם למרום באמירת 'שמע ישראל', ואפילו אם אין להם אלא זכות זו של 'שמע ישראל' בלבד, מובטח להם שינצלו מן האויבים ועליהם נאמר 'ישראל בטח בה' עזרם ומגנם הוא' (ועיין סוטה מ"ב ע"ב, ורש"י פרק כ' פסוק ג').

"לדוד ה' אורי וישעי" ותקיעת שופר

מנהג הספרדים לומר כל השנה לאחר תפילת שחרית את פרק כ"ז בתהלים "לדוד ה' אורי וישעי" (עיין למנהגי החיד"א עמוד צ"ח). והאשכנזים נוהגים לאומרו רק מר"ח אלול ועד הוש"ר (עיין מורה באצבע אות לו), ודנו הפוסקים אם הכוונה לא' דר"ח אלול (כלומר מחה) או ב' דר"ח (מיום רביעי). כמו כן, האשכנזים מתחילים לתקוע בשופר כל יום אחרי התפלה החל מראש חודש, וגם על כך הסתפקו האם הכוונה לא'

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

שופטים - תשס"ד - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

מכתבי ברכה לראש השנה

צריכים להזהר בכל השנה ובפרט בחודש זה להתרחק מן הכיעור ומן הדומה לו. רגילים בחודש זה להרבות באהבה ואהוה שלום ורעות בין אדם לחברו, וכותבים מכתבים בהם דורשים האחד בשלום חברו ומאחלים שנה טובה וכתובה וחתימה טובה. צריכים מאוד להזהר שלא ידרוש אדם בשלום אשת חברו, אלא יכתוב אני דורש בשלומך ואשתי דורשת בשלום אשתך, והיה מחנך קדוש. (ובכלל בימים אלו נוהגים כל אחד לקנות כרטיסי ברכה ואיחולים מיוחדים לראש השנה, וחושבים שכל המרבה בקישוטים הרי זה משובח, אבל אין תפיסה זו נכונה, שכן דבר זה גורם לתחרותיות ולגרימת הוצאות מיותרות לאנשים שאין להם את האפשרות לכך, ולבזבוז כסף ללא צורך, אלא הטוב והעיקר הוא שיכתוב כל אדם לחברו שבשו"ע כתוב שכל אדם מאחל לחברו "לשנה טובה תכתב ותחתם לחיים טובים ולשלום". ומלבד זה, צריך להשתדל לקנות כרטיסים ריקים ולמלא ברכה אישית לחברו או למשפחתו. פעם ראיתי שאני צריך לחתום על הרבה מסמכים ועל הרבה טפסים, וחשבתי להוציא חותמת של החתימה שלי, וכך לחסוך זמן יקר, אבל ראיתי שחתימת ידי ממש הועילה יותר להרבה אנשים. כי כמה מילים שאדם כותב באופן אישי לחברו יש בהם כדי להרבות אהבה ואהוה שלום ורעות.

ממצאים הלכתיים במצדה

בתקופתנו עם התפתחות הטכנולוגיה ירדה איכות המוצרים באופן ניכר יותר מהתקופות הקודמות (בשעה שהיה אמור להיות הפוך). הדיו והקלף של תקופתנו אינם טובים וחזקים כמו הדיו והקלף של זמנם. אני רגיל לספר, באותה תקופה שבה כיהנתי כדיין בבאר שבע, לא היתה דרך לעבור למצדה אלא דרך באר שבע. והאחראי על החפירות הארכיאולוגיות במצדה היה פרופסור יגאל ידן, ופעם הוא נכנס אליי והפציר בי מאוד שאכנס לבקר במצדה, וסיפר לי שגילו שם מקוואות, והשתכנעתי ללכת וללמוד את השיעורים של תקופתם. בהגיעי לשם פניתי למקוואות וגיליתי שיש חריץ בגובה מסויים בקיר, ושאלתי את יגאל ידן אם הוא יודע לשם מה זה, ולא ידע. והסברתי לו שזה הסימן של ה"אוצר" של מי הגשמים שצריך להכיל ארבעים סאה, ומשם והלאה יכולים להוסיף מים שאובים, ושמה מאוד על ההסבר, ומדדתי את השיעור ומצאתי שזה בדיוק כמו השיעורים שלנו. כמו כן, הוא הראה לי תפילין שמצא בחפירות, פתחתי אותם ומצאתי שהקלף והדיו כתובים בכתב יפה כאילו נכתבו באותו יום, ולא היה בהם שום חסרון ואפילו לא כתם של רטיבות, וסדר התפילין היה כתוב כדעת רש"י [ואמרת לי לו שלשם כך נשאר התפילין למשמרת לדורותיכם להודיע שהלכה כרש"י. ואעפ"כ נפסק בשו"ע או"ח סי' ל"ד שההלכה כרש"י ורמב"ם בסדר הנחת הפרשיות בתפילין וכתוב שם 'ירא שמים יצא יד"ח שניהם', הכוונה של רש"י ור"ת. ואח"כ כתוב בסעי' ג' שלא יעשה כן "רק מי שמוחזק ומפורסם בחסידות". זה לפי הפשט, ועיין שם בכה"ח ס"ק ז' משם המחבר"ר שנהגו גם מי שלא מוחזק ליר"ש).

בדיקת תפילין ומזוזות

אנשי מעשה נוהגין לבדוק בחדש זה תפילין ומזוזות שלהם ולתקן את הטעון תיקון. ובכלל, צריך לבדוק את המזוזות פעם בשנתיים לפחות. גם

את השנה ועושים מאזן שנתי, ובו "פותחים" את השנה החדשה, וצריך לדעת מה ואיך לתקן את מה שעשה במהלך השנה הקודמת.

תשובה מביאה לקבלת התורה

התוספות (ב"ק דף פ"ב ע"א ד"ה "כדי") מאריכים לחשב את התאריכים בהם שהה משה רבנו ע"ה במרום לקבל את התורה, ובאותן התקופות היה עסוק בתחינות ותפילות לפני בורא עולם שיסלח לעם ישראל על חטא ועוון העגל, והזהיר את עם ישראל לשוב בתשובה ותקע בשופר להשיב את לבם, ואמר להם שאם יפסיקו מתשובתם על מה יבקש מאת ה' שיסלח להם. והנה בא הקב"ה לתת את התורה למרע"ה ואמר לו שאינו רוצה לקבל את התורה אלא אם כן יסלח לעם ישראל, וכמו שחז"ל אומרים שלא היו ימים טובים לישראל כיום ט"ו באב ויוה"כ, יום שקיבלו עם ישראל את התורה (לוחות שניות), ואז הקב"ה ראה את התשובה של עם ישראל וסלח להם על עוון העגל ונתן להם את התורה (עיין רש"י תענית דף כ"ט).

ובטור מביא בשם פרקי דר"א שארבעים יום האחרונים שעלה משה רבנו למרום ונתקבלה תפלתו, אמר לפני הקב"ה רבש"ע יהי רצון מלפניך שתפלתם של עם ישראל תקבל ברצון. וכתוב בווהר הקדוש על הפסוק 'וידעת היום', שאם תלמד תורה תדע את המעלות החשובות של המצוות וכך תוכל לחזור בתשובה באמת, וכמו שאומרים בתפלה השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך, ואם קיים בעצמו אלו הדברים אז "והזהירנו בתשובה שלמה לפניך".

אלו"ל

חודש אלול הוא חודש בו הקב"ה קרוב לעם ישראל יותר מכל זמן אחר בשנה. האר"י הקדוש הביא רמז לדברים בפסוק 'ומל ה' אלקיך א'ת ל'בבך ו'את ל'בב זרעך', והוא ראשי תבות אלו"ל. כמו כן רמז חודש אלול בפסוק 'אני ל'דודי ו'דודי לי'. ובחודש זה צריכים להרבות בצדקה, באהבה אחוה שלום ורעות, וזה רמז בפסוק איש ל'רעהו ומתנות ל'אביונים. ואם ינצל כל אחד את הימים הללו לתשובה ולקבלת עול תורה ומצוות, מובטח לו שיזכה בדין ויכתב לשנה טובה לחיים טובים ולשלום (עיין קש"ע סי' קכ"ח).

קריאת תהלים ותיקוני הזוהר

נוהגים לומר תהלים בציבור או ביחיד בימים אלו, כיון שיש בכוחם של מזמורי התהלים להכניס בלב האדם אהבת ה' ויראת שמים. ונוהגים לומר עשרה מזמורים בכל ליום, כדי שיוכלו לגמור את כל ספר תהלים פעמיים עד ראש השנה, שיש בהם מזמורים כמנין כפ"ר. יש נוהגים לקרוא בספר "תיקוני הזוהר" בכל יום. בספרים שלנו מחולק תיקוני הזוהר לפי ימים, ועל פי החלוקה המודפסת יוצא שיום אחד קוראים קצת ויום אחר הרבה מאוד והדבר מקשה לכמה אנשים. אך חלוקה שקבעו המדפיסים אינה מחייבת כלל, והעיקר בזה להתחיל בר"ח אלול ולסיים ביום כיפור את שבעים התיקונים (כה"ח סי' תקפ"א ס"ק ז'). וכל היכא שאדם מוצא מעט זמן ישב וילמד, והעיקר שלא יעבור עליו יום ללא תורה תפלה ומעש"ט.

קול צופיך

מרון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

שופטים - תשס"ד - מאת מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

אומר בעל הבא"ח, מעשה באדם אחד שראה ביום שבת עשן עולה מהארובה של אחד הבתים, ואמר אלך ואראה מה פשר הדבר, שמא שכחו שהיום שבת. כיון שירד גשם, נטל אותו האיש את המטריה ופתח אותה מעל ראשו, ועבר ברשות הרבים, ולא היה עירוב. משהגיע לאותו הבית שממנו בקע עשן מהארובה, הוא דפק על הדלת ומשפתחו לו אמר להם: האם אינכם יודעים שהיום שבת?! אבל יושבי הבית מיהרו להסביר לו שיש להם חולה שיש בו סכנה, והרופא אמר שצריך להזריק לו זריקה, וכיון שהיה צריך לחטאות את המחט שלא יגרם זיהום, הם היו חייבים להרתיה מים. אדם זה לא חשב לזכות ולדון את חברו לכף זכות. אבל לפעמים צריך לומר גם את האמת, וכגון אם רואה למשל אדם שאוכל בלי ברכה, יוכיח אותו.

אני רגיל תמיד לספר, כשהיינו יוצאים לטייל עם הילדים הקטנים בערב שבת, הייתי משתדל לקחתם ברחובות שאין בהם חילול שבת, אך לא תמיד התאפשר הדבר. וכשהיו מכוניות נוסעות בשבת, אמר לי הבן: הנה נוסעים מכוניות בשבת. אמרתי לו: אולי במכונית זו אדם לוקח את אשתו ללדת. עוברת מכונית שניה, ואני אומר לו: וכאן אולי יש חולה. עוברת מכונית שלישית ואני אומר לו: וכאן אולי יש רופא. אמר לי הבן: אבא כולם חולים?! אמרתי לו: כן, כולם חולי נפש.

יצר הרע מביא לפעמים לאדם תאוה, והיא מחלה, כי האדם צריך לשלוט בתאוותיו וביצרו, שהרי האדם הוא בן חורין, ואינו צריך שיצר הרע ישלוט עליו.

מסופר על רב אחד שרצה ללמד את תלמידיו תורה, וכיון שהיו אלו ימי תמוז והחום היה כבד מנשוא, אמרו התלמידים לרב שקשה להם ללמוד. אמר להם הרב, אם כך בואו ונצא לטייל. והנה בעודם הולכים, הם הגיעו לתחנת הרכבת ורואים את כל הקרונות, ושאל הרב את תלמידיו: מי מושך את כל הקרונות של הרכבת? אמרו התלמידים: בואו ונראה. והנה הם רואים אדם אחד מפויח, כולו שחור. והם שואלים אותו מה תפקידך? ענה להם: אני מבעיר את הפחמים בקטר, ואח"כ אני מרתיח מים, ואני אוטם את הקטר היטב, וכשהמים רותחים, יש לחץ חזק מאד וזה גורם לתזוזת הקטר וכך הוא מושך את כל הקרונות. אמר להם הרב: אתם רואים, אם אדם מתגבר על יצרו ומתאפק מלעשות עוון, הוא יכול למשוך את כל הקרונות. ותמיד צריך ללמד זכות על אחרים, אבל לא תמיד הדבר מתאפשר.

שבע דנחמתא – ישראל נושע בה'

בדרך כלל במשך כל השנה, כל הפטרה קשורה לפרשה. אבל בשבתות אלו (מאחרי תשעה באב עד סוף חודש אלול) אנו קוראים הפטרה של נחמה "ז' דנחמתא". ואם הקב"ה מנחם אותנו דרך הנביאים – נחמו נחמו עמי יאמר אלוהים, איננו רוצים להתנחם. עד שבא הקב"ה ואומר "אנכי אנכי הוא מנחמכם". ולכאורה, מה ההבדל אם הקב"ה מנחם אותנו או הנביא מנחם אותנו?

אלא ישראל נושע בה' תשועת עולמים. בית ראשון נבנה על ידי שלמה המלך, ולבסוף נחרב. בית שני נבנה על ידי עזרא הסופר, ונחרב. אבל בית

את התפילין יבדוק פעם בשנתיים כדי להיות בטוח שמניח תפילין כדין וכדת, אע"פ שלפי הדין לא חייב (עיין בשו"ע יו"ד סי' רצ"א, ואעפ"כ נהגו להחמיר כאמור). פעם בא אדם לבא"ח והתאונן על כך שהוא מניח תפילין כמה שנים והנה בדקן ומצא שחסר בהם אות, ונמצא שלא הניח תפילין כמה שנים. ואמר לו הבא"ח שעד עתה כיון שהניחם בתמימות כדי לקיים את מצות הבורא ולא ידע שהתפילין פסולות, לא נחשב כ"קרקפתא דלא מנח תפילין", אבל מעתה שהוא יודע את החסרון, אסור לו להניח תפילין אלו יותר, וגם ידע וילמד שלהבא לא יזניח מלבדוק את התפילין שלו כל כמה שנים כדי לצאת מידי כל ספק (ועיין לר"פ ח"ד סי' ח').

חשבון נפש

חז"ל אומרים 'טובה מרדות אחת בלבו של אדם ממאה מלקיות' (עיין ברכות ז' ואוה"ח הקדוש דברים על פסוק א' אות ב'). אם אדם עושה חשבון נפש ומוכיח את עצמו כדי לתקן את דרכיו, זה יותר טוב ממה שמוכיחים אותו אחרים.

וכתוב "יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו" (ישעיה נה, ז). הרשע סולל לעצמו דרך משלו, ואומר לו הקב"ה תעזוב את הדרך שלך, ותלך בדרך שלי, בדרך ה'!

וכתוב "טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך" (תהלים כה, ח) - אומר הקב"ה אם אתה רוצה לחזור בתשובה, ומביע בפיך את רצונך לחזור בתשובה, אני אסייע לך בזה.

וכתוב "ואתה תומיך גורלי" (תהלים טז, ה). כשרוצים לעשות גורל מכניסים כמה פתקים לתוך קופסא, ומוציאים אחד מהם, ומה שיוצא יוצא. אומר הקב"ה, אם תכוון לשם שמים, אני אכוון את ידך ויצא לך גורל טוב, והבוטח בה' חסד יסובבנו.

ימי רצון

אע"פ שבכל השנה ניתן לחזור בתשובה, אבל ארבעים יום שמראש השנה עד יום הכיפורים מסוגלים לתשובה יותר מכל השנה כי הם ימי רחמים וימי רצון, שהם אותם ארבעים יום אחרונים שמשנה רבנו התפלל על עם ישראל ותפילתו נתקבלה (עיין לטור או"ח סי' תקפ"א). והתשובה צריכה להיות שלימה, וכפי שאנו מבקשים בתפילה "השיבנו אבינו לתורתך וקרבנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלימה לפניך". ולא עם הארץ חסיד - אדם שלא למד תורה, הוא אינו יודע על מה הוא צריך לחזור בתשובה, ועל מה לא, והתשובה אינה שלימה. אבל אם אדם לומד תורה הוא יודע על מה לחזור בתשובה וכיצד לחזור.

וכתוב "כי יצפנני בסוכה ביום רעה יסתרני בסתר אוהלו בצור ירוממני" (תהלים כז, ה). כי יצפנני בסכה - כשאדם מתחיל לחזור בתשובה, הקב"ה מצפינו אצלו ושומר עליו.

וכתוב במדרש, כשיש קטרוג על עם ישראל, הקב"ה לוקח את העוון ומניחו בפורפיא דיליה (כביכול מעיל שלו), שעליו כתובים כל אלו שנהרגו ונרצחו על קידוש ה' עקב היותם יהודים, ואז הוא מתמלא עברה על אומות העולם, ומתחיל לחוס ולרחם על עם ישראל.

הוי דן את כל האדם לכף זכות

קול צופיך

מרון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

שופטים - תשס"ד - מאת מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

נעשה מאבנים ומחול הפזורים בכל מקום בחינם - אבל בפועל הם הפסידו והפסידו עד שנאלצו לסגור את המפעל, והכל בגלל שהפעילו את התנורים שלהם גם בשבת, בחושבם שעל ידי זה הם ירוויחו יותר. וכן היה גם במפעל לזכוכית ביישוב ירוחם, שעבדו בשבת ולבסוף המפעל נקלע להפסדים ונסגר, כי הם טענו שהתנור מוכרח להיות חם כל הזמן גם בשבת, כדי שנוזל הזכוכית לא יתקשה בתוך הצינורות, מה שיביא את המפעל להפסדים גדולים, שהצינורות יסתמו. הרי שהשבת מביאה ברכה לשומריה, ומי שמחלל אותה, מביא על עצמו את ההפך, ואינו רואה סימן ברכה מאותה עבודה, וזו היתה הטעות שלהם.

היה פעם נהג מונית שאמר שלעבוד בשבת זה הרווח הטוב ביותר כי אין אוטובוסים. שאלתי אותו: אתה סופר כל מוצאי שבת את הרווח שלך? והוא ענה לי: כן, זה פי כמה מכל יום רגיל. שאלתי אותו: ויש לך דירה משלך ורכב משלך? והוא ענה לי: יש לי דירה שכורה וגם את המונית אני משכיר, ועוד הוסיף: שכמעט ואין לו פרנסה, ולמרות שהוא משתכר יפה, אין לו ברכה.

דודי הרה"ג חכם יהודה צדקה זצ"ל ראש ישיבת פורת יוסף, נסע פעם ללונדון לגבות כספים לשיבה, וזו היתה נסיעתו הראשונה. לקח אותו הרה"ג ח"ר סלמאן ששון זצ"ל שהיה מעשירי לונדון (וגם הוא היה ת"ח מובהק) לחנות אחת, שם היו הרבה רבנים מחכים להתקבל אצל בעלי החנות שהיו ידועים כנדיבים ונותני צדקה. והנה כשהמתינו בחוץ ראה הרב צדקה שיש שלט גדול על החנות שכתוב בו 24-7. שאל את הרה"ג ח"ר סלמאן ששון זצ"ל מה כוונת הדברים וכי זה סגולה? ענה לו חכם ששון: כתוב ליד זה באנגלית שהחנות פתוחה שבעה ימים בשבוע במשך 24 שעות.

משראה זאת אמר הרב צדקה שהוא לא לוקח כסף ממקום שמחללים שבת בפרהסיא. כעבור זמן מה, יצא בעל החנות העשיר לרב והזמין להכנס, אך הרב צדקה סירב והסביר לו שאין הוא מעוניין בכספו. העשיר התפלא כיון שלא היה רגיל להתנהגות כזו כי כולם שחרו לפתחו לקחת מנדבת ידו, והסביר לרב שבשבת זה עיקר פרנסתו שכן יום זה הוא יומא דפגרא אצל הגויים ובשבת הם מרכיזים את קניותיהם שיוכלו לזלול ביום ראשון כאוות נפשם. אמר לו הרב אני נכנס רק אם תבטיח לי לתת לי חלק של אחד משבעה של החנות, והתחייב לו אותו עשיר. כשנכנסו לחנות אמר הרב לעשיר שכוונתו לא היתה לכסף אלא ליום שבת שהוא חלק אחד משבעת ימי השבוע. ומאז סגר העשיר את חנותו ביום שבת, וראה ברכה מרובה בעמלו. זכותו של הרב צדקה תגן עלינו ועל כל עם ישראל.

וכתוב "ויום השביעי משבח ואומר" - וכי יום השביעי אומר בפיו? אלא בכל מוצאי שבת, הוא עולה לשמים ואומר שבחים על עם ישראל, ומלמד זכות על ישראל, שעסקו בתורה ולא עבדו בשבת.

וכל מעשיך יהיו לשם שמים

חז"ל אומרים, לא נתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא כדי שיעסקו בהם בתורה, וזה חוץ מאכילה בשבת שהיא מצוה, וגם בחול היא מצוה. ובכל מעשה שאדם עושה יכוון לשם שמים, אם רוצה לאכול יאמר 'אני אוכל כדי שיהא לי כח לעבוד את הבורא יתברך שמו ויתעלה', ולפני לכתו

המקדש השלישי, יבנה על ידי הקב"ה ולא על ידי אדם, וכמו שהקב"ה נצחיו, כך ביהמ"ק השלישי יתקיים לעד ולא יחרב (ועיין במסכת סוכה דף מ"א ע"א).

הוכח תוכיח את עמיתך

כשהקב"ה רוצה לתת שכר, זה במידה כנגד מידה, וכן בעונש. ואני רגיל תמיד לספר כדי להתחרט על מה שעשיתי, על אשה אחת זקנה וצדקת, שבכל השבועיים היתה צמה כל השבוע. והיה מנהגה בכל ערב פסח לשתות שמן קיק, כדי שאכילת המצה לא תהיה על חמץ שבבטנה (כי היא חשבה לתומה שחמץ אסור גם אם הוא בבטן), ולכן כל רגע היא היתה צריכה לנוחיות, אך הדבר הפריע למהלך ליל הסדר. וכיון שכך, ובניה סיפרו שזה מפריע למהלך של הסדר, כעסתי עליה ואמרתי לה שהיא מפריעה לאנשים, ושתפסיק מנהגה זה, כי החמץ שבבטן בודאי נפסל מאכילת כלב, והיא הפסיקה. אבל בכל מהלך ליל פסח היא בכתה ובכתה על כך שהיא אוכלת מצה עם חמץ. כשחזרתי הביתה, אני רואה אבן קטנה בגודל גרעין זית מונחת בדרך, וכשדרכתי עליה התעקמה רגלי, והגעתי הביתה צולע על ירכי. למחרת בבוקר קמתי לתפילה, והלכתי בכבודות לבית הכנסת, וכל הזמן אני חושב איזה עוון עשיתי שקבלתי עונש מהשמיים. ובמוצאי חג חשבת מה לעשות עם הרגל האם ללכת לקבל טיפול במגן דוד אדום, ובעודי מהרהר, באה אותה הזקנה ואמרת לרבנית, תגידי לרב אני הלכתי למקוה וטבלתי, ואני יודעת לסדר את הנקע שיש לבעלך. והרבנית באה ומסרה לי את דבריה. ואז פניתי לאותה זקנה ואמרתי לה: את לא צריכה לתקן כלום, אני טעיתי שאמרתי לך לא לשתות, הייתי צריך לומר לך בעדינות, ואם את כל שנה שותה כוס שמן קיק, לשנה הבאה בערב פסח תשתי שבעה כוסות. ואכן היא מחלה לי, והנקע נעלם.

וכתוב "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" (ויקרא יט, יז), ולכן צריך להוכיח בעדינות ובלשון רכה.

השבת מקור הברכה

וכתוב "מכל מלמדי השכלתי" (תהלים קיט, צט), מכל אחד ואחד צריך ללמוד, מהזקנים ומהצעירים, וכל זה בדברי חכמה ולא בדברים בטלים. וכתוב "לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם" (משלי ו, 1). אם אומר אדם אני אהיה כמו הנמלה שמספיק לה חיטה אחת לכל חייה, ואעפ"כ היא אוגרת ואוגרת, כך אני אעבד ואעבד יום ולילה וארוויח הרבה. אומרים לו "ראה דרכיה", יש לה שתי דרכים, אחת טובה שהיא זריזה ונמנעת מהגזל, והשנייה שלילית שהיא אוגרת ואוגרת.

צריך כל אדם לדעת שהשבת היא מקור הברכה, והשומר שבת כהלכתה מביא ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו. ודבר זה רמוז במה שהתורה כותבת "ישש"ת ימים תעשה מלאכה" - בציר"י תחת האות ת' ולא כתוב "תעשה" בקמ"ץ, ללמדנו שמי ששומר את השבת, מלאכתו נעשית מאליה ורואה בה ברכה, ומצליח בכל מעשיו. לעומת זה, אם אדם ח"ו מחלל את השבת, וחושב שעל ידי החילול ירוויח יותר כסף ותרבה פרנסתו, טעות חמורה בידו, ואדרבה, עסקיו ירדו והוא יביא על עצמו רק הפסדים. וכבר ידוע המעשה במפעל למלט שהיה בבית שמש שעבדו בו גם בשבת; והנה על פי ההגיון הם היו צריכים לכאורה להצליח ולהתעשר בקלות, שכן המלט

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

שופטים - תשס"ד - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

והם קראו רבני יהושע בן חנניה ושאלו אותו: כמה ימי עבור הנחש? והוא מיד ענה להם: כתוב על הנחש "ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה" – מכאן שעבור הנחש שבע שנים. אמרו לו אנו חוקרים זאת זמן רב, ואתה מיד נתת לנו את התשובה (עיין בכורות דף ה' ע"ב).

כשהמציאו את הצוללת הראשונה היא היתה עשויה כמו פעמון גדול. ובאו וסיפרו לרבי יונתן אייבשיץ על המצאה זאת שהמים לא נכנסים לצוללת, והוא אמר להם: כבר כתוב בהלכות מקוואות כשאדם טובל כוס במקוה לא יכניסנו דרך פתח הכוס, אלא דרך תחתית הכוס שיכנסו המים.

חכם מנשה שלו היה אומר בשם בעל הבא"ח, מסופר על נוצרי שביקש מהקיסר שיגיד ליהודי אחד שיתנצר. אמר לו היהודי אני נולדתי יהודי ואשאר יהודי, ואי אפשר לשנות את הטבע. אמר לו הנוצרי, אני אוכיח לך שאפשר לשנות את הטבע. מה עשה? הוא לקח חתול ואילף אותו, עד שידע החתול ללכת על שני רגליים ולתפוס בידו מגש עם אוכל כמו מלצר. ואותו יהודי יושב בביתו לומד תורה, והנה עובר מולו עכבר קטן ומטריד אותו מלימודו, וכל פעם שגירשו מלפניו הוא שוב חוזר, עד שתפסו והכניסו לתוך קופסא קטנה. ובעודו ממשיך ללמוד, באו והזמינו אותו מיד לבית הקיסר. והנה מגיע היהודי ומושיבים אותו על יד שולחן, והוא רואה שהחתול מגיש אוכל לאנשים. מה עשה אותו יהודי? פתח את הקופסא ומיד העכבר קפץ וברח, והחתול שראה זאת העיף את המגש מידי והחל לרדוף אחרי העכבר. אמר היהודי לאותו נוצרי: אתה רואה שאי אפשר לשנות את הטבע.

שבע מצוות בני נח

היינו פעם בחו"ל עם הרה"ג שמואל זעפרני שליט"א ונפגשנו עם ראש הדת הרוסית, וכיון שפחדו מהאנטישמיות, בקשו ממני שאלך לדבר איתו כדי לרככו. כשנכנסתי ראיתי שהוא לובש כובע ובו צלב, ואמרתי לכולם שלא נאמר לו שלום בקידה כדי שלא נשתחוה לצלם שעל ראשו. והתחלתי לדבר עמו ואמרתי לו שה' ברא אותו נוצרי ואותי יהודי, וה' היה יכול לעשות ההיפך, לברא אותו יהודי, ואותי ח"ו נוצרי, ואם אתה שונא אותי בגלל שאני יהודי, הרי שאתה שונא את הקב"ה שברא אותי. אמר לי אותו נוצרי: אתה צודק. אמרתי לו, אם כך בא ונכתוב אמנה שאסור לבנות אדם שנברא נוצרי, ואסור להזיק לאדם שנברא יהודי. ובעודו בא לכתוב, בא שגריר ישראל ואמר תביאו לי לנסח זאת בצורה משפטית. אמרתי לו חבל על הזמן תביאו לנו לכתוב עכשיו, בעוד הברזל חם. לאחר שעתיים, חזר בו אותו נוצרי ולא רצה לכתוב את האמנה זאת. לנוצרים יש חיוב לקיים שבע מצוות בני נח. ואם הוא מקיים אותם בגלל היותם מצוות הגיוניות ולא מפני שה' ציוה אותם, אין בזה כל ערך. ורק אם יאמר אני מקיים מצוות אלו כי ה' ציוה, רק אז הוא נקרא חסיד אומות העולם (עיין לרמב"ם פ"י מהלכות מלכים).

וראינו בהיסטוריה אנשים שפעלו מבחינה הגיונית, ואנשים משכילים ומתורבתים כדוגמת הנאצים יש"ו, שעשו זוועות נוראות נגד עם ישראל.

להרבות בלימוד תורה ומוסר בימים אלו

לישון יאמר 'אני ישן כדי שאוכל מחר בבוקר לקום לסליחות' - כל פעל ה' למענהו. ואם בשבת אדם אוכל מחמת שהאוכל טעים לו וערב לחיכו, זה דבר אחד, אבל אם אוכל לכבוד עונג שבת – הוא מקבל שכר גדול.

למען תלמד ליראה את ה' אלוקיך

ואומרים חז"ל מעשר שני לא ניתן ללוי או לכהן, ובשנות אבד"ה אדם עולה לירושלים, ואוכל אותו שם, וכפי שכתוב בפרשת ראה "ואכלת לפני ה' אלוקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך למען תלמד ליראה את ה' אלוקיך כל הימים" (דברים יד, כג).

ולכאורה מה הקשר בין אכילת מעשר שני ליראה את ה' אלוקיך. אלא אומרים התוס' כשאדם בא לירושלים לאכול מעשר שני, ורואה כהנים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל במעמדם, ורואה כיצד הכהנים בלכתם ברחוב נזוהרים מכל דבר טומאה, וכיצד הלוויים שרים בדביקות, רק בראיה זו נפתח ליבו ליראת שמים ולקדושה ולומד תורה (עיין לתוס' ב"ב דף כ"א ע"א בד"ה כי מציון).

וללמוד תורה זה חשוב מאד, אבל המעלה הגדולה ביותר היא ללמוד תורה בקדושה וטהרה. וכשלומד תורה ידע, שהתורה היא מאיתו יתברך ויתעלה, חמדה גנוזה תתקע"ד דורות לפני בריאת העולם (עיין שבת דף פ"ח ע"ב), וילמד בשמחה. וכתוב "על מה אבדה הארץ" - על עזבתם את תורתם, שלא בירכו בתורה תחילה. אבל הר"ן מבאר שלא למדו תורה בשמחה. כי לסברת הר"ן לא ברכו בתורה תחילה זה נקרא על עוזבם את תורתם (עיין נדרים דף פ"א ע"א). ולכן כשאדם קם בבוקר ומברך "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", ישמח.

כי לקח טוב נתתי לכם

וכתוב "דבש מצאת אכול דיך פן תשבענו והקאתו" (משלי כה, טז). יש אדם שאוכל מסוים ערב מאד לחיכו, ואעפ"כ אם יביאו לו מאותו אוכל כל יום, הוא לבסוף ימאס עליו. וכן ילד קטן אם תביא לו גלידה בכל יום ויום לבסוף היא תמאס בעיניו, ולא יחפוץ יותר לאוכלה.

אבל על התורה נאמר "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו" (משלי ד, ב), כמה שאדם לומד תורה יש לו חשק עוד ועוד ללמוד, ותמיד הוא מוצא בה טעם, כי התורה נמשלה למים וללחם, שאדם אוכל יום יום ולא נמאס לו.

ולא לחינם אדם נקרא "תלמיד חכם". אם מחשיב עצמו לחכם זה לא טוב, אבל אם מחשיב עצמו לתלמיד חכם, שהוא בחינת תלמיד שכל הזמן צריך ללמוד, זו מעלה וחשיבות.

כי יש למשל אדם בן שמונים, שמגיל בר מצוה החל ללמוד שניים מקרא ואחד תרגום עם רש"י, והנה כשהוא בן שמונים שנה הוא מוצא איזה חידוש בדברי רש"י שלא ראה עד עתה – התורה רחבה מיני ים וכמה שאדם ילמד הוא ימצא בה חידושים, הפוך בה והפוך בה דכולה בה.

ומספרים שפעם ישבו חכמי אומות העולם והחלו לחקור ולחשוב כמה ימי העיבור של הנחש, והם עשו ניסיונות והזמינו את הפרופסורים, עד שהגיעו למסקנה שימי עיבור הנחש שבע שנים.

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

שופטים - תשס"ד - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

וכתוב עתידה ירושלים שתתרחב עד דמשק. ואנו מצפים לגאולה שלימה, ישראל נושע בה' תשועת עולמים, ושהקב"ה ישלח לנו את משיח צדקנו בב"א.

ואומר הרב חיד"א שבימים אלו צריך להרבות בתורה ובקדושה, ובלמוד מוסר. ואם רוצה ללמוד ספרי מוסר עמוקים ילמד מסילת ישרים (שאם אפילו ילמד אותו מאה פעם לא ירד לעמוקו). ואומר הגר"א הייתי הולך ברגל מוילנא עד אטליה כדי להקביל פניו של מחבר ספר מסילת ישרים). ואם רוצה ספר פחות עמוק תלמד "שערי תשובה" או "שבט מוסר" או "פלא יועץ".

רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!
www.harav.org

וכמו שחולה הולך לרופא, כך חולה רוחני צריך ללכת לרב ולשאול אותו מה התרופה שלו, ומה עליו לעשות, ומה עליו ללמוד. מסופר על אדם אחד שבא לרב ואמר לו: עשיתי עוונות אלו ואלו, מה אעשה כדי לחזור בתשובה? אמר לו הרב: ומדוע כשרצית לעשות את העבירות לא שאלת אותי?

ומה שכתוב בגמרא שיש דרגות בתשובה (יומא פ"ו ע"א), אומר בעל 'שלשה ספרים נפתחים', כל זה בתשובה מיראה, אבל כשהתשובה מאהבה אין דבר בעולם שיכול לעכב בעדה. ומעל זה יש תשובת הרוממות.

אני לדודי ודודי לי

מאלול הפעמונים מצלצלים, כל יום אנו מתקרבים לר"ה וליום הדין. מסופר על אדם אחד שאמרו לו דע לך יום הדין מתקרב תעשה חשבון הנפש, הכיצד תעמוד לפני הקב"ה. אך הוא לא שם ליבו לדבריהם והמשיך בשלו. אמרו לו: אם לא אכפת לך מכלום, הנה כשהמלך עובר עם הכרכרה ברחוב העיר קח את הכובע שלך ותזרוק על המלך. וכך עשה אותו אדם. המלך כעס מיד וביקש לעוצרו וגזר עליו דין מוות. אמר אותו אדם למלך: זה לא אני, חברים שלי אמרו לי לעשות זאת, וכיון שהרבה בבכיות, נתרצה לו המלך ושחררו, ואמר לו שעונשו הוא ללכת ברגל למשל משער יפו עד בנייני האומה. לכל אורך הרחוב עמדו נגנים ותזמורת גדולה, אך אתו אדם הולך ומהרהר איך ניצל מגזר דין המוות שהושת עליו. כשהגיע לסוף הרחוב הוא פוגש את חבריו, והם שאלו אותו ראית את התזמורת? והוא עונה להם: איזו תזמורת? והם אומרים לו: הרי לכל אורך הרחוב התזמורת מנגנת. אמר להם: ראשי היה טרוד בחבל התלייה ולא ראיתי או שמעתי כלום, ובכלל אין לי חשק לשמוע שירים. והנמשל הוא, כאשר אדם מתכוון ליום הדין אין שירים ותזמורת, אלא העיקר הוא תורה ומצוות ומעשים טובים, ואם עושה כן הרי שפתח את השנה ב"אני לדודי", ואז "ודודי לי".

ואנחנו מתפללים להקב"ה שיפתח לבנו בתורתו, אהבתו ויראתו. ובזכות לימוד תורה ידבר שונאינו תחתינו, ולא תעשינה ידיהם תושיה, ועם ישראל ישב בארצו שקט ושאנן ואין מחריד. ועיקר העיקרים, אנו רוצים לראות ביום הכיפורים הזה כהנים בעבודתם, ולוויים בדוכנם, וישראל במעמדם. ונתאר לעצמנו שיחיו כל המתים מזמן אברהם אבינו עד ביאת המשיח, הרי זו כמות עצומה של אנשים שא"א כבר למנות, וכולם יוכלו להכנס לבית המקדש ויהיה לכולם מקום שם, ולא יאמר אדם צר לי המקום שאלין בירושלים, וכפי שאמרו חז"ל עומדים צפופים ומשתחוים רווחים, שלכל אחד היה ד' אמות מסביבו.

